

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/32/2024
Identifikačné číslo spisu:	4122205344
Dátum vydania rozhodnutia:	24.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4122205344.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne T. L., narodenej Y., zastúpenej BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o., advokátska kancelária, Bratislava, Laurinská 4, IČO: 36833533, proti žalovanému P. L., narodenému Y., zastúpenému JUDr. Pavlom Gráčíkom, advokátom, Nitra, Farská 40, IČO: 51721554, o vylúčenie z užívania nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 36C/46/2022, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. októbra 2023 sp. zn. 8Co/48/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má proti žalobkyni nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. marca 2023 č. k. 36C/46/2022-148 zamietol žalobu, priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania (§ 255 v spojení s § 257 CSP) a zrušil neodkladné opatrenie (§ 335 ods. 1 CSP).

1.1. Súd prvej inštancie po právnom posúdení veci podľa § 146 ods. 2, § 126, § 144, § 116 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Uviedol, že účelom právnej úpravy § 146 ods. 2 OZ je ochrana oprávnených záujmov manžela a blízkych osôb, ktoré bývajú v spoločnom dome alebo byte s druhým manželom, pred násilným správaním tohto manžela, a to obmedzením užívacieho práva manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne úplným vylúčením manžela z užívania spoločnej veci. Ide o výnimočný zásah do práv spoluvlastníka, ktoré mu vyplývajú z ustanovení § 123 a § 144 Občianskeho zákonníka v záujme ochrany práva na život a zdravie blízkych osôb. Podmienkou aplikácie tohto ustanovenia je preukázanie nasledujúcich skutočností: a) bezpodielový spoluvlastnícky vzťah manželov k domu, resp. bytu, b) spolužitie osôb, medzi ktorými dochádza k hrozbe domáceho násillia v dome alebo v byte, c) fyzické alebo psychické násillie voči druhému manželovi alebo blízkej osobe, prípadne existencia hrozby takéhoto násillia, d) realizácia násillia, resp. jej hrozby vo vzťahu k manželovi alebo blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom byte, nachádzajúcom sa v bezpodielovom spoluvlastníctve, e) neznesiteľnosť ďalšieho spolužitia. Pokiaľ ktorákoľvek z uvedených podmienok nie

je splnená, obmedzenie užívateľského práva manžela k spoločnému domu alebo bytu nemožno považovať za opodstatnené. Neznesiteľnosť ďalšieho spolužitia musí mať značnú intenzitu a musí byť spôsobilé natoľko znížiť kvalitu spolužitia v spoločnej domácnosti, že toto spolužitie bude možné objektívne považovať za neznesiteľné; uvedenú podmienku treba chápať tak, že pomery v dome alebo v byte druhému manželovi a jeho deťom, či iným blízkym osobám bývajúcim v byte, nedovoľujú byť pokojne užívať bez strachu o svoju osobu alebo o život a zdravie ostatných členov domácnosti. Násilné správanie manžela nemusí vykazovať znaky trestného činu, spravidla však musí ísť o konanie sústavné, dlhodobé alebo závažnej intenzity odôvodňujúcej zásah do vlastníckeho práva druhého manžela.

1.2. V spore mal za preukázané, že predmetný rodinný dom patrí do bezpodielového spoluvlastníctva strán sporu ako manželov, pozemok, na ktorom sa dom nachádza, patrí spolu s ďalším pozemkom okolo domu, do výlučného vlastníctva žalovaného. Manželstvo strán sporu bolo rozvedené rozsudkom, právoplatným 26. augusta 2022, týmto dňom zaniklo BSM manželov a ku dňu rozhodovania súdu nebolo vyporiadané. Pôvodne podaná žaloba na vylúčenie žalovaného z užívania nehnuteľnosti bola na návrh žalobkyne (z 22. novembra 2022) so súhlasom súdu zmenená tak, že žalovanému sa obmedzuje užívanie nehnuteľností na dobu 5 rokov. Konanie o skutku (z 22. marca 2022), na podklade ktorého bolo nariadené aj neodkladné opatrenie, bolo správnym orgánom zastavené z dôvodu, že spáchanie skutku nebolo žalovanému ako obvinenému z priestupku preukázané. Pokiaľ ide o incident z 12. apríla 2022, na ktorý sa odvolávala žalobkyňa, súd napriek oznámeniu OR PZ Nitra (čl. 88), mal z výpisov hovorov žalovaného preukázané, že na linku 158 volal žalovaný o 13:42:57 a priamo za účasti hliadky prišiel k rodinnému domu a za ich asistencie si vzal osobné veci a následne odišiel. Súd prvej inštancie nemal preukázané, že by žalovaný porušil neodkladné opatrenie 06. apríla 2022, keď si mal podľa žalobkyne prísť vyzdvihnúť poštové zásielky z poštovej schránky.

1.3. Poskytnutie súdnej ochrany v zmysle ustanovenia § 146 ods. 2 OZ je podmienené splnením dvoch podmienok, okrem násillia musia byť splnené podmienky, že bývanie (spolužitie) sa stane neznesiteľným a násillie alebo hrozba smerovalo voči osobám v zákone uvedeným (blízka osoba, ktorá býva s násilníkom v danej nehnuteľnosti, ktorej vykázania sa voči násilníkovi z užívania domáhali v tomto spore). Žalovaný sa v predmetných nehnuteľnostiach trvalo nezdržiaval od decembra 2021, čo uviedol nielen on sám, ale aj svedok F.. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že na Vianoce 2021 chcel žalovaný odísť z domu, ale bránili mu v tom žalobkyňa ako aj syn F.. Najskôr býval žalovaný aj u sestry na X. v Z. a následne od júla 2022 býva v prenajatom byte spolu s priateľkou. Podľa názoru súdu prvej inštancie v spore nebolo bezpochyby preukázané psychické a fyzické násillie u žalobkyne, preto sa súd zameral na preukázanie neznesiteľnosti ďalšieho užívania so žalovaným a obavy pre samotnú žalobkyňu. Vo vzťahu ku skutkom z výpovedí žalobkyne nebolo preukázané, že by po tom, čo bol vykázaný žalovaný z užívania predmetnej nehnuteľnosti v ďalšom období, pociťovala hrozbu a strach, resp. že by tento čin na nej zanechal následky sprevádzajúce zdravotnými problémami, pre ktoré by bola napr. v starostlivosti odborníka. Žalobkyňa na jednej strane v žalobe tvrdila, že vzťahy medzi stranami sporu boli po väčšinu manželstva štandardné, a že k zmene došlo posledný rok. Taktiež najskôr nesúhlasila s rozvodom manželstva, pričom ešte dňa 17. 03. 2022 podľa nej občasné hádky neboli dôvodom na rozvod a žiaden rozvrat medzi nimi ako manželmi nenastal. To isté potvrdila aj na pojednávaní, konanom dňa 22. 03. 2022. Až na základe incidentu zo dňa 23. 03. 2022, v rámci ktorého sám žalovaný potvrdil, že žalobkyňu uhryzol (ostatné tvrdenia poprel), zmenila žalobkyňa svoje tvrdenia a začala tvrdiť, že bola už dlhodobo zo strany žalovaného týraná, urážaná. Tieto skutočnosti podľa názoru súdu ale neboli hodnoverne preukázané. V konaní boli vypočuté obe deti strán sporu, ktoré opisovali obdobie spolužitia s rodičmi. Napriek tomu, že možno niektoré tvrdenia, najmä svedka F. L. vyznievajú tak, že žalovaný mal žalobkyňu biť a mala mať z neho strach, na druhej strane sa ale dostávajú do rozporu s jeho tvrdeniami o tom, že sám bránil žalovanému, aby opustil domácnosť napr. cez Vianoce 2021. Taktiež obaja svedkovia (P. K. a F. L.) popísali jednotlivé udalosti rozdielne a s poukazom na dĺžku manželstva strán sporu išlo o niekoľko udalostí, ktoré súd nevyhodnotil tak, že by žalobe mal vyhovieť. Žalobkyňa podľa názoru súdu prvej inštancie pociťovala iba subjektívnu obavu z možného konania žalovaného voči nej, avšak bez konkrétneho dôkazu. Súd prvej inštancie mal preukázané, že mimo jediného incidentu z 23. marca 2022, v dôsledku ktorého došlo nakoniec k nariadeniu neodkladného opatrenia, sa medzi stranami sporu neodohral žiadny iný incident, ktorého existencia by bola hodnoverne žalobkyňou preukázaná. Pokiaľ ide o udalosť z 12. apríla 2022, tak túto tiež nemožno považovať za takú, ktorá by preukazovala splnenie podmienok podľa § 146 ods. 2 OZ. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej

inštancie preukázané, že vzťahy medzi t. č. už bývalými manželmi do obdobia roku 2021 boli štandardné, medzi stranami sporu boli aj hádky, ale ako to uviedla svedkyňa JT. K., to bolo pre ich rodinu ako to mala možnosť od malička pozorovať, bežné. Táto sama svedkyňa potvrdila, že podľa nej rodičia sa mali už rozviesť dávno, pretože to medzi nimi nefungovalo. Z výpovedí žalobkyne a ani detí strán sporu ako svedkov nebolo podľa záveru súdu preukázané psychické a fyzické násilie, v roku 2021 nastal v rodine stav, kedy sa končil medzi stranami sporu manželský zväzok vyúsťujúci do hádok. Z dokazovania nevyplývalo, že by žalovaný nadmieru požíval alkohol. Práve pre rozvrátenie manželských vzťahov žalovaný už nechcel žiť v rodinnom dome a ako sám on ako aj svedkyňa E. uviedli, od decembra 2021 býval u svojej sestry. Súd prvej inštancie v spore komplexne zhodnotiac výpovede strán sporu ako i svedkov nemal preukázanú takú intenzitu agresie a správania sa žalovaného voči žalobkyni, ktoré by viedlo súd k jeho obmedzeniu užívania rodinného domu na dobu 5 rokov. Pokiaľ žalobkyňa poukazovala na jednotlivé konania žalovaného, išlo o jej subjektívny pocit v snahe zachovať stav užívania ako doposiaľ, teda aby dom užívala iba ona, pričom nemožno opomenúť, že žalovaný je výlučným vlastníkom pozemkov tak pod rodinným domom ako aj okolo neho a práve v dôsledku nariadeného neodkladného opatrenia bol obmedzený aj v užívaní svojich nehnuteľností, keďže mu v prípade ich užívania hrozilo porušenie zákazu približovania sa k žalobkyni. Tvrdenia žalobkyne ako aj detí strán sporu ako svedkov o obave žalobkyne boli všeobecné, súd nemal preukázané konkrétne objektívne skutočnosti, ktoré by mohli obavy žalobkyne potvrdiť alebo viesť súd k záveru o dôvodnosti ňou uvádzaných obáv strachu, pre ktorý by mal súd žalovaného obmedziť z užívania rodinného domu. Obavy detí strán sporu, vypočutých ako svedkov, súd posúdil taktiež ako subjektívne bez väčšej dôkaznej hodnoty, keďže obaja už dlhšiu dobu nežili s rodičmi v domácnosti. Súd zároveň výpovede detí strán sporu, hlavne svedka F., (i keď výpovede oboch nepriniesli žiadne skutočnosti ohľadne násilia alebo hrozby násilia žalovaného voči žalobkyni), vyhodnotil sčasti ako tendenčné v snahe pomôcť žalobkyni ako svojej matke voči žalovanému, voči ktorému pociťovali hnev v dôsledku rozpadu manželstva zavineného práve ním ako ich otcom. Za takto ustáleného skutkového stavu obmedzenie žalovaného z užívania domu sa javilo súdu prvej inštancie ako neprimeraný zásah do jeho práv a pre neunesenie dôkazného bremena žalobkyňou súd podanú žalobu ako nedôvodnú zamietol. Svedok F. L. potvrdil to, čo uviedol aj žalovaný, a to tú skutočnosť, že žalovaný nebýval trvale so žalobkyňou v spoločnej domácnosti od decembra 2021. Je pravdou, že žalovaný natrvalo odišiel z domu až potom, čo bol vykázaný z obydľia, ale práve toto tvrdenie je podporné pre zamietnutie žaloby, pretože týmto nie je v spore splnená podmienka spolužitia strán sporu, ktorá je nevyhnutná pri uplatnení § 146 ods. 2 OZ. Žalobkyňa viackrát uviedla, že spolužitie so žalovaným sa stalo neznesiteľným po incidente z 23. marca 2022, odkedy už ale spolužitie strán sporu neexistovalo. Tomu svedčí aj fakt, že žalovaný sa nikdy nepokúšal bezdôvodne do domu vstúpiť, žije svoj nový život a so žalovanou má nevyriešenú len otázku vyporiadania BSM.

1.4. Súd prvej inštancie nevykonal dokazovanie navrhnuté žalobkyňou, a to výsluch svedkyne V. a ani doklady o tom, že žalobkyňa vyhľadala pomoc psychológa a psychiatra, a to z dôvodu, že súd mal dostatočne zistený skutkový stav veci ako aj z dôvodu hospodárnosti konania, pretože by musel pojednávanie odročiť. Súd dospel k záveru, že takto navrhnuté dôkazy by nezrejmi žiadne nové významné okolnosti veci, pri navrhnutej svedkyni by išlo možno o ozrejmenie nejakých situácií, ktoré by s ohľadom na vykonané dokazovanie nemalo vplyv na výsledok sporu, keďže uvedená svedkyňa so stranami sporu nežila v domácnosti. Pokiaľ ide o navrhnuté dokazovanie zo strany žalovaného (výsluch svedkov, prítomných dňa 12. 04. 2022), tak súd nepovažoval za dôležité vykonať tieto dôkazy, pretože mal o udalosti dostatočné informácie nielen od strán sporu, ale aj od polície. Právny zástupca žalovaného nakoniec na ich vykonaní netrval.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 19. októbra 2023 sp. zn. 8Co/48/2023 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1 až 3 CSP) a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania (§ 262 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 257 CSP).

2.1. Odvolací súd vzhľadom na odvolanie žalobkyne uviedol, že predmetom odvolacieho konania je posúdiť, či súd prvej inštancie vykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, či dospel na základe vykonaných dôkazov k správnym skutkovým zisteniam, a či rozhodnutie nevychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V posudzovanej veci odvolací súd

považoval skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie súdom prvej inštancie za správne. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie listinami, ktoré strany predložili, ako aj výsluchom strán sporu a ich dospelých detí (.), z ktorých aj podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne vyplýva, že v konaní nebolo preukázané psychické ani fyzické násilie, ako ani hrozba takéhoto násilia vo vzťahu k žalobkyni, ktorá býva v spoločnom dome, čím by sa stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným. Bolo potrebné vychádzať z toho, že žalobkyňa už v žalobe uviedla, že vzťahy medzi ňou a žalovaným boli po väčšinu trvania manželstva štandardné, a že konanie žalovaného dňa 23. marca 2022 bolo účelové pre vyhovenie jeho návrhu na rozvod, pričom dodala, že až od toho okamihu sa stalo spolužitie neznesiteľným (poznámka odvolacieho súdu, v konaní nebolo preukázané spolužitie strán sporu odo dňa 23. 03. 2022). Uvedené nepriamo potvrdili aj svedkovia F. L. a taktiež P. K., pričom obidvaja hovorili o konfliktoch medzi manželmi počas manželstva, avšak z výpovede P. K. nie je možné vyvodiť, že by medzi bývalými manželmi, t. j. stranami tohto sporu, išlo aj o psychické a fyzické násilie, či hrozbu takého násilia. P. K. okrem iného vo svojej výpovedi uviedla, že asi 8 rokov dozadu bolo obdobie hádok a asi aj bitiek, mama sa sťažovala, že otec ju aj udrel (pozn. odvolacieho súdu, počas výpovede nepotvrdila, že by bola svedkom týrania, uviedla len, že počula krik a humbuk... konštatovala, že otec v podstate asi bol agresívny... pri verbálnom vyhrázaní osobne prítomná nebola, skôr ju vulgárne urážal, bitky vedela len zo sťažovania sa mamy). Okrem toho uviedla, že žalovaný kontaktuje jej bývalého manžela, ktorý volá ďalšej navrhnutej svedkyni, tá by mala byť vypočutá ohľadom incidentu z mája 2021 alebo 2020. Medzi rečou tiež uviedla, že žalobkyňa sa psychicky zrútila a myslí si, že je to aj z toho aký život žili. Mamu považuje za týranú ženu ale nechce to až tak uvádzať. Následne uvádzala dovolenky a tiež spomenula, že „hriech“ vznikol, keď sa žalovaný vrátil a žalobkyňa sa ho vždy pýtala, že prečo ide tak neskoro. Okrem toho uvádzala, že mu dohovárali ohľadom rozvodu a žalobkyňa mu hovorila, aby sa unormálnil, aby prestal. Záverom uviedla, že je dobré, že sa rodičia rozviedli, otec nie je atakovaný matkou a mama ním, tým pádom nie je problém a každý si žije spokojný život. Z uvedeného svedeckého tvrdenia jednotlivo, ani v kontexte s ostatnými dôkazmi ani podľa názoru odvolacieho súdu nevyplýva fyzické ani psychické násilie alebo jeho hrozba. Preukázané boli len niektoré konflikty, ktoré sa vyskytli počas dlhotrvajúceho manželstva a tie aj samotnou žalobkyňou v žalobe boli hodnotené ako štandardné manželstvo. Čo sa týkalo výsluchu F., ten uviedol, že raz neprišla mama na rodičovské združenie, lebo ju otec zbil, ich nebil, žili v strachu, keď prišiel otec domov, išla za ním mama, aby mu dala jesť, potom vznikol problém a bolo počuť už len krik. Potom poukázal na to, že raz mu mama nezdvihla telefón a on ju začal biť, v čom sa mu snažil zabrániť. Následne uviedol, že otec si našiel dôvod, aby búchal, kričal, nadával. Mama bola na tom zle, zdeptal ju a začala chodiť ku psychológovi alebo psychiatrovi. Keď prišli domov zo súdu, otec ju zbil. Musela ísť k zubárovi na vyšetrenie. Po súde sa do toho nestaral. Žije v zahraničí a nemá na to dosah. Potom uviedol, že keď bol v 3. - 4. ročníku, otec mamu mlátil, išla tam sestra s tým, že zavolá na neho políciu a dobil aj ju (poznámka odvolacieho súdu, uvedenú udalosť sestra - P. K. prezentovala inak, viď vyššie). Následne uviedol, že bol často očitým svedkom násilia a pritom spomenul predposledné Vianoce, kedy bránil otcovi odísť z domu a nastal konflikt (poznámka odvolacieho súdu, opätovne bol uvádzaný konflikt zo strany svedka a nie násilie, to uviedol len všeobecne, ale ďalej poukazoval na jednotlivé konflikty medzi stranami sporu). Okrem toho dodal, že tej skutočnosti, že žalovaný udrel žalobkyňu bola svedkom aj V. K.. Ďalej opisoval konflikty v rámci spolužitia manželov (otázky typu, kam ide a kde bol, keď sa svedkovi nechcelo robiť a odišiel preč). Taktiež dodal, že otec nebol alkoholikom. Slovné útoky prebiehali tak, že išlo akoby o obojstrannú hádku, matka odrážala útoky otca. Následne opätovne svedok opísal konflikt vyššie, do ktorého sa zapojila sestra, tentoraz s odôvodnením „keď som mal 8-9 rokov, spával som vtedy s rodičmi. Otec ráno matku zavrel do spálne, kričal na ňu dokedy budem s nimi spať. Vošla tam sestra a povedala, že bude volať policajtov. Bol som na chodbe blízko spálne. Keď sestra vyvalila dvere, videl som, že otec drží matku, a ona len kričala. Bolo tam prítmie. Keď sestra vošla, konflikt s matkou už nepokračoval.“ Následne doplnil konflikt ohľadom bitia, keď mama nedvihala telefón tak, že „schádzal som zo strechy. Videl som ako otec drží mamu, päťou ju búchal do pleca a pýtal sa jej kde si bola.“ Nepamätal si, koľko krát ju udrel. Záverom dodal myšlienku, že otec sa už domov vrátiť nechce. Okrem toho tiež dodal, že mama sa snažila otcovi v rozводе zabrániť. Ani on nechcel, aby sa rodičia rozviedli. V celom kontexte svedeckej výpovede aj podľa názoru odvolacieho súdu je zrejmé, že počas trvania manželstva nastali konflikty, avšak násilie zo strany žalovaného opätovne preukázané nebolo. Aj priebeh ďalšieho konfliktu mala potvrdiť V. K., čo aj podľa názoru odvolacieho súdu by bolo nehospodárne a neprinieslo by to

preukázanie, že sa žalovaný voči žalobkyni dopúšťal dlhotrvajúceho násillia. Bolo potrebné pritom prihliadnuť na to, že navrhovaná svedkyňa so stranami sporu nikdy dlhodobo nežila, pričom dlhotrvajúci charakter násillného konania nebol potvrdený ani výpoveďami už vypočutých svedkov, ktorí so stranami sporu dlhodobo žili, ako ani oboznámením sa s listinnými dôkazmi, predloženými stranami sporu. Okrem toho svedkyňa mala potvrdiť existenciu jedného konfliktu, pričom je potrebné zdôrazniť, že násillie nie je možné zamieňať s konfliktom, preto súd prvej inštalencie správne tento návrh na doplnenie dokazovania zamietol.

2.2. Právo nebyť vystavený domácemu násilliu alebo jeho bezprostrednej hrozbe je základným ľudským právom, pričom samotná Ústava SR, ako i jednotlivé právne normy zaručujú právo na nedotknuteľnosť súkromného života osoby, čím je ponímané aj právo na pokojný rodinný život a pod.. Je však nevyhnutné, aby situácia „násillia“ nebola zamieňaná so situáciou konfliktu, nakoľko násillie nie je hádka ani konflikt, ale býva dlhotrvajúce a má stupňujúcu tendenciu s tým, že predpokladom pre použitie sankcie vyplývajúcej z dikcie zákonného ustanovenia § 146 ods. 2 OZ, t. j. úplné vylúčenie z užívacieho práva k nehnuteľnosti alebo len jeho časové obmedzenie, ktorého sa žalobkyňa v prejednávanej veci po zmene žaloby domáhala, bolo preukázanie existencie bezpodielového spoluvlastníckeho vzťahu manželov k domu alebo bytu, existencia spolužitia oboch manželov v dome alebo v byte, existencia a realizácia fyzického alebo psychického násillia, resp. jeho hrozby a neznesiteľnosť ďalšieho spolužitia z uvedených dôvodov. V prejednávanej veci bolo nepochybné, že k ukončeniu spolužitia strán sporu v dome došlo až po konflikte dňa 23. 03. 2022, kedy bol žalovaný nútené vykázaný z obydlija. Uvedené však nie je možné považovať za nepreukázanie existencie spolužitia oboch manželov v dome tak, ako to vyhodnotil súd prvej inštalencie. Ani samotná skutočnosť, že žalovaný v čase rozhodovania súdu viedol nový život, nie je dostatočným argumentom na to, aby súd prvej inštalencie nemal za preukázanú existenciu spolužitia. Je potrebné v tomto ohľade prihliadnuť na to, že kým nedôjde k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva k obydliju, je návrat žalovaného do obydlija možný. Predmetom ďalšieho dokazovania preto správne aj zo strany súdu prvej inštalencie bola existencia a realizácia fyzického alebo psychického násillia, resp. jeho hrozby a neznesiteľnosť ďalšieho spolužitia, pričom súd prvej inštalencie správne ustálil, že žalobkyňa relevantným spôsobom nepreukázala, že sa žalovaný na nej dopúšťal násillia. Dokonca ani za konflikt, ktorý viedol k vykázaní zo spoločného obydlija žalovaného, žalovaný nebol uznaný vinným, ale rozhodnutím číslo spisu OU-NR-OVVS2-2022/034510-006 zo dňa 03. októbra 2022 bolo konanie vo veci priestupku proti občianskemu spolunažívaniu zastavené z dôvodu, že spáchanie skutku, o ktorom sa koná, nebolo obvinenému z priestupku preukázané. Rovnako tak, ani zo svedeckých výpovedí detí strán sporu nevyplyva násillie, resp. jeho hrozba, ako ani neznesiteľnosť ďalšieho spolužitia, pričom F. L. vyslovene uviedol, že nechcel, aby sa rodičia rozvádžali a následne poukazoval na jednotlivé konfliktné situácie, ktoré sa odohrali počas niekoľko ročného manželstva, pričom je potrebné vziať zreteľ, že jednu konfliktnú situáciu opísal rôznymi spôsobmi, nikdy na žalovaného on, ako ani jeho sestra, či žalobkyňa nevolali políciu, násillie žiadnym spôsobom neriešili a až po podaní návrhu na rozvod došlo ku jedinému konfliktu, ktorý bol aj nahlásený na príslušnom policajnom oddelení a aj to s časovým odstupom, pričom z lekárskej správy zo dňa 24. 03. 2022 vyplýva, že včera ju napadol a zbil manžel - sotil ju do zárubne a uderila si hlavu, pohrýzol ju do ľavej ruky, stlačil jej pravé zápästie. Fotografie v spise boli vyhotovené podľa žaloby dňa 29. 03. 2022 a incident podľa udania v žalobe sa stal dňa 22. 03. 2022, pričom je opísaný „po príchode do našej spoločnej domácnosti ma fyzicky napadol, vyhrážal sa, hodil hlavou do zárubne dverí a následne ma zdvihol, uderil ma viac krát päťou do tváre, surovo hryzol do ľavej ruky, silno stlačil pravé zápästie“, čo je v rozpore s opisom z lekárskej správy aj z priestupkového konania, v rámci ktorého je uvedené, že žalovaný mal po predchádzajúcej slovnej výmene názorov fyzicky napadnúť žalobkyňu takým spôsobom, že ju mal pohryznúť do ľavej ruky a odstrčiť od seba, následkom čoho mala naraziť pravou časťou tváre do zárubne dverí, čím jej mali byť spôsobené zranenia, ktoré si vyžiadali lekárske ošetrenie s dobou liečenia do 7 dní. Následne ju mal v ten istý deň, hodinu po prvom incidente v spálni rodinného domu sotiť na posteľ, vyjsť na ňu, vyhrážať sa jej, že ju zabije, rozštvrtí, popri tom jej mal držať pravú ruku a na ľavej ruke mal kľáčať a vzápätí na to jej mal dať vankúš na tvár a presne nešpecifikovaný čas na tvári podržať. Navyiac, je potrebné prihliadnuť aj na tú skutočnosť, že ani žalobkyňa v rámci rozvodového konania, proti logike jej argumentácie v tomto konaní, nesúhlasila s rozvodom. Uviedla, že hádky, ktoré uviedol navrhovateľ ako dôvod rozvodu nie sú ako dôvod s poukazom na dĺžku manželstva nijak výnimočné. Konanie žalovaného dňa 23. 03. 2022 vysvetlila v tejto žalobe ako účelové, z dôvodu vynútenia si súhlasu s rozvodom a tým bezpečne preukázané dôvody na

rozvod manželstva. Čo sa týkalo návrhu ohľadom lekárskej správy od psychiatra, resp. psychológa, v tejto súvislosti odvolací súd dodáva, že v spise je už založený lekársky nález zo dňa 26. 04. 2022 od psychiatra, z ktorého vychádzal aj súd prvej inštancie a z neho je zrejmé, že žalobkyňa trpela dysforickou reakciou na matrimom, konflikt, na ktorom má svoj významný podiel, teda uvedené potvrdzovalo aj vyjadrenia strán sporu, ako aj ich detí, že v manželstve strán sporu boli konflikty, pričom však hádky medzi manželmi boli obojstranné. Navyiac, sama žalobkyňa na pojednávaní pred súdom prvej inštancie uviedla, že psychiatrovi nepovedala, že ju týra, s odôvodnením, že je to chlap a pritom uvádzala, že od roku 2013 ho pravidelne navštevuje z dôvodu, že ju žalovaný týral. Následne dodala, že bola u psychologičky aj v zariadení Q., ale žiadne doklady nepredložila, pričom aj odvolací súd bol toho názoru, že počas trvania prvoinštančného súdneho konania na uvedené mala dostatok času a tiež vedela, resp. mala vedieť, keďže je právne zastúpená, že je to predmetom dokazovania (najmä s ohľadom na to, že sa súd prvej inštancie pýtal na lekárske správy a týranie, ktoré bolo predmetom dokazovania). Rovnako tak bolo potrebné prihliadnuť na správu L. zo dňa 18. 07. 2022 (nachádzajúca sa v konaní o rozvod), v rámci ktorej lekár uviedol, že žalobkyňa sa lieči dlhodobo pre neurotické ťažkosti a jej aktuálny stav jej plne umožňuje plnohodnotne sa zúčastniť rozvodového konania, ktoré bolo dlhodobo odročované z dôvodu, že žalobkyňa bola práceneschopná. S poukazom na uvedené tak aj odvolací súd bol toho názoru, že návrh na vykonanie dokazovania vymedzeného, že predložia „papiere o tom, že vyhľadala psychologickú a psychiatrickú pomoc“ nebol dôvodom na odročenie pojednávania, nakoľko právny zástupca žalobkyne, ako ani žalobkyňa, bližšie nešpecifikovali, o akú pomoc išlo, kým bola poskytnutá, kedy a čo sa má vykonaným dôkazom preukázať a najmä, prečo v priebehu konania predložený nebol, a to najmä za stavu, že lekársky nález od psychiatra sa v spise nachádza (podaný so žalobou), avšak neuvádza žiadnu informáciu ohľadom násilia páchaného na žalobkyňu. Zmätočne pritom pôsobí aj správanie žalobkyne, na ktoré poukazoval aj súd prvej inštancie, pričom pozornosti odvolacieho súdu neušlo, že na pojednávaní konanom dňa 22. 11. 2022 v predmetnej veci, bolo zo strany právneho zástupcu žalobkyne uvedené, že žalobkyňa žalovanému neumožnila prevzatie osobných (jeho) vecí, ktoré si chcel prevziať po smrti matky, bez relevantného dôvodu. Čo sa týkalo zamietnutia návrhu na výsluch vnučky V. K., k uvedenému sa odvolací súd vyjadril v bode 24. tohto rozhodnutia a mal za to, že navrhovaná svedkyňa so stranami sporu dlhodobo nežila, preto nemohla ani dôveryhodne potvrdiť dlhotrvajúci charakter násilného sporu. Preukázanie samotného konfliktu nie je možné považovať za násilie. Pozornosti odvolacieho súdu neušlo, že žalobkyňa zmenou žaloby požadovala zákonom neupravené (časovo ohrozené) obmedzenie žalovaného z užívania nehnuteľnosti (s dôsledkami však jeho úplného vylúčenia z užívania), nachádzajúcej sa v kat. území V., rodinného domu so súpisným číslom XXX na parc. č. 1066/296, na adrese L. XXX/XXX, XXX XX Z., na dobu 5 rokov, a to i napriek tomu, že neodkladným opatrením bola odkázaná na podanie žaloby na trvalé vylúčenie žalovaného z užívania nehnuteľností. V tejto súvislosti preto odvolací súd dodáva, že vychádzajúc z výkladu § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka súd môže jednak právo užívať dom alebo byť druhému manželovi obmedziť alebo tiež ho môže z užívania úplne vylúčiť. Uvedené závisí od skutkových okolností, pričom však obmedzenie užívacieho práva treba chápať tak, že sa môže jednak určiť rozhodnutím súdu, ktorú časť domu, prípadne, ak to bude možné, tak aj ktorú časť bytu nebude môcť druhý manžel užívať. Zakáže sa mu tým prístup do niektorých častí domu, do niektorých miestností. Obmedzenie v užívaní teda nemôže spočívať v časovo dočasnom, avšak úplnom vylúčení z užívania. Takéto obmedzenie, aby splnilo svoj účel, bude možné uplatniť vtedy, ak to bude z hľadiska charakteru domu, prípadne bytu možné. Vylúčenie z užívania domu či bytu znamená, že súd rozhodne, že druhý manžel, a teda aj spoluvlastník nemôže užívať dom alebo byť a zakáže mu vstup do domu či bytu. Súd by mal v takomto rozhodnutí určiť lehotu, dokiaľ má dom alebo byť opustiť, avšak ani judikatúra, ako ani komentáre k uvedenému zákonnému ustanoveniu neurčujú časové obmedzenie užívacieho práva k nehnuteľnosti. Toto časové obmedzenie pritom žalobkyňa v zmene žaloby žiadnym spôsobom nezodôvodnila, a preto odvolací súd má za to, že aj z tohto pohľadu bolo potrebné žalobu žalobkyne považovať za nedôvodnú. Uvedené časové obmedzenie protirečí najmä tomu, že ak sa zmenia pomery a sú tu predpoklady na obnovenie spolužitia v dome či byte, môže súd na návrh niektorého z manželov zrušiť obmedzenie či vylúčenie z užívacieho práva druhého manžela, čo pri časovom obmedzení určenom vo výroku rozhodnutia by nebolo možné.

2.3. Súd prvej inštancie. podľa názoru odvolacieho súdu, dospel k absolútne správne právnemu záveru, že žalobkyňa v priebehu celého prvoinštančného konania žiadnym dôkazným prostriedkom

nepreukázala svoje tvrdenia, že konanie žalovaného, resp. jeho správanie by mohlo ohroziť jej život alebo zdravie, či už fyzické alebo psychické, a správne jej žalobu ako nedôvodnú zamietol, nakoľko vylúčiť - časovo obmedziť vlastníka (spoluvlastníka) z užívania nehnuteľnosti je možné iba v prípadoch, keď je preukázané násilie, ktoré musí mať dlhotrvajúci charakter, keď táto zákonná požiadavka však nevyplyva ani zo žaloby (sama uviedla, že vzťahy boli štandardné počas väčšinu trvania manželstva) a ani z obsahu v spise založených listinných dôkazov a svedeckých výpovedí, nemožno vyvodiť, že správanie žalovaného voči žalobkyňi nadobúdalo intenzitu fyzického a psychického násilia, pre ktoré by bolo ďalšie spolužitie strán v dome neznesiteľným a neudržateľným z hľadiska možného ohrozenia telesného a duševného zdravia žalobkyne. Odvolací súd tiež zdôrazňuje, že výnimočnosť zásahu do vlastníckych práv osoby podozrivej z tvrdeného násilia musí byť v konaní podložené konkrétnymi a relevantnými okolnosťami každého jednotlivého prípadu, keďže ide o zásadné obmedzenie základných práv zo strany orgánov verejnej moci a citelný zásah do inak neodňateľného práva každej osoby na jej súkromný život v zmysle čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, ako aj práva na nedotknuteľnosť jej obydľia v zmysle čl. 21 Ústavy SR. Časové obmedzenie žalovaného z užívania celej spoločnej nehnuteľnosti so žalobkyňou (v podstate úplné vylúčenie), bez relevantných dôvodov, by tak predstavoval neprimeraný a zákonu nezodpovedajúci zásah do výkonu jeho vlastníckych práv a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, keďže potreba uprednostnenia záujmu žalobkyne na úkor práv žalovaného v danej právnej veci nebola žiadnym spôsobom preukázaná, a to najmä za stavu, že aj žalobkyňa v žalobe hodnotila manželské spolužitie za štandardné. Ohľadom žalobkyňou nevykonaných dôkazov, odvolací súd poukazuje na svoje predchádzajúce odôvodnenie a má tiež za to, že nemožno súhlasiť so žalovaným vytýkanou koncentráciou konania, týkajúcou sa toho, že žalobkyňa síce repliku nepodala, avšak včasnosť predloženého prostriedku procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany musí súd vyhodnotiť v okolnostiach konkrétneho prípadu a je ponechané na úvahe súdu, či prípadné omeškanie ospravedlní, alebo či prijme procesnú sankciu, ktorá spočíva v tom, že súd na procesný úkon neprihliadne, a tým mu neprizná procesné účinky. O tom, či súd omeškaný procesný úkon strany ospravedlní, alebo nie, nevydáva procesné uznesenie. V odôvodnení rozsudku vo veci samej však vysvetlí, že na procesný úkon strany neprihliadol a z akých dôvodov. Vychádzajúc z uvedeného, preto odvolací súd bol toho názoru, že oneskorené navrhovanie dôkazov zo strany obidvoch strán sporu súd prvej inštancie sčasti ospravedlnil, tieto hodnotil a vyhodnotil tak, že návrhy na doplnenie dokazovania, ktoré nevykonali, zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil v bode 50. napadnutého rozsudku, majúci za to, že súd mal dostatočne zistený skutkový stav. Bol tiež toho záveru, že navrhnuté dôkazy by nezrejmili žiadne nové významné okolnosti veci, pri navrhovanej svedkyňi by išlo možno o ozrejmienie nejakých situácií, ktoré by s ohľadom na vykonané dokazovanie nemalo vplyv na výsledok sporu, keďže uvedená svedkyňa so stranami sporu v domácnosti nežila, s čím sa odvolací súd stotožňuje. Navyiac, nemožno opomenúť ani tú skutočnosť, že výsluch tejto svedkyne nebol na druhom pojednávaní ani požadovaný.

2.4. Vnútorne presvedčenie súdu ako výsledok hodnotenia dôkazov sa tak vytvára na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia jednotlivých dôkazov jednotlivo aj v ich komplexnosti tak, aby vychádzalo z pravidiel formálnej logiky. Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliadne na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítanie toho, čo uviedli strany sporu. Pri hodnotení dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten-ktorý dôkaz hodnotiť; uplatňuje sa teda zásada voľného hodnotenia dôkazov a len vo výnimočných prípadoch zákon súdu ukladá určité obmedzenia pri hodnotení dôkazov. Kontrola výsledku hodnotenia dôkazov, ku ktorým dospel súd, sa uskutočňuje najmä prostredníctvom inštitútu odôvodnenia rozsudku upraveného v § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého má súd uviesť, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti a aké prostriedky procesnej obrany použil, stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané, a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich hodnotil, prečo nevykonali ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd má povinnosť dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. V posudzovanej veci bol odvolací súd toho názoru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci a jeho skutkové závery, dokazovaniu zodpovedajúce, aplikoval naň správny predpis a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil. Okolnosti namietané žalobkyňou v odvolaní vo vzťahu k spôsobu vyhodnotenia vykonaných dôkazov nemajú podľa názoru odvolacieho súdu za následok zmenu právneho, ako ani skutkového posúdenia súdom prvej inštancie. Samotná skutočnosť, že rozhodnutie

nie je zdôvodnené podľa predstáv strany sporu, neznamená porušenie práva na spravodlivý proces a neumožňuje odvolaciemu súdu „prehodnotenie“ výsledkov dokazovania podľa jeho predstáv. V ostatnom odvolací súd už len poukazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku.

2.5. Náhrada trov konania je vo všeobecnosti ovládaná zásadou úspechu vo veci. Zásada úspechu vo veci je upravená v § 255 CSP a úspech vo veci súd vždy skúma čo do právneho základu veci a čo do výšky priznaného nároku. Záver súdu o tom, že je splnený predpoklad na náhradu trov však nevylučuje, aby súčasne súd dospel k záveru, že sú splnené predpoklady na aplikáciu ustanovenia § 257 CSP, t. j. dôvody hodné osobitného zreteľa. Súd za takýchto okolností potom napriek neúspechu vo veci vysloví, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania, pretože sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP. V prejednávanej veci súd prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí uviedol, že strany sporu v priebehu konania nenavrhli a ani súd nezistil existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré by mal postupovať podľa § 257 CSP a náhradu trov konania žalovanému nepriznať. Aj do tohto výroku podala odvolanie žalobkyňa a namietala, že k začatiu konania došlo na základe právoplatného uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia, pričom mala za to, že okresný, ako aj krajský súd mali spáchanie domáceho násilia za dostatočne preukázané. Okrem toho dodala, že k útoku dňa 23. 03. 2023 skutočne došlo, a preto by aj v prípade neúspechu nemala byť potrestaná za to, že sa rozhodla brániť proti násilnému správaniu. Navyše, poukázala na to, že jej príjmy sú minimálne a bola finančne závislá od žalovaného, preto úhrada trov je pre ňu likvidačná. Podľa ustanovenia § 257 CSP súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Znamená to, že súd nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu na náhradu trov konania, aby tieto trovy nahradila protistrane. Použitie tohto ustanovenia negatívne dopadá na stranu sporu, ktorá by inak mala právo na náhradu trov konania. Z tohto dôvodu musí aplikácia daného ustanovenia zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétného prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter. Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené, a ktorá strana ich má nahradiť, teda moderovať možno aj trovy zastaveného konania. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo charakterom procesnej situácie. Ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Dôvody uvádzané žalobkyňou, a to majetkové, zárobokové a sociálne pomery žalobkyne, ktorá bola na podanie žaloby odkázaná v rámci neodkladného opatrenia, pretože sa rozhodla brániť proti násilnému konaniu a tiež minimálne príjmy a finančná závislosť od žalovaného, nie sú podľa názoru odvolacieho súdu dôvodmi hodnými osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali odklon od zásady úspechu vo veci (§ 255 ods. 1 CSP) pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania. Niet sporu o tom, že žalobkyňa sa zmenenou žalobou domáhala obmedzenia vlastníckeho práva žalovaného na obdobie 5 rokov, dôvodiac fyzickým a psychickým násilím, resp. jeho hrozby, ktoré však nepreukázala, pričom žalovaný nebol uznaný vinným ani z konfliktu, na základe ktorého bol nútené vykázaný zo spoločného obydli. Čo sa týkalo nariadeného neodkladného opatrenia, v tomto ohľade je potrebné zdôrazniť, že neodkladné opatrenie podľa § 325 ods. 2 písm. e) CSP má preventívnu funkciu, a preto nemožno jeho nariadenie podmieňovať požiadavkou preukázania násilného skutku. V tomto konaní prevláda požiadavka rýchlosti pred zisťovaním spoľahlivých tvrdených rozhodujúcich skutočností, čo znamená, že postačuje, ak podmienky dôvodu nároku sa javia aspoň pravdepodobnými. Keďže ani súdy v rámci neodkladného opatrenia nemali za preukázané skutkové zistenia, tak uložili žalobkyni povinnosť na podanie žaloby vo veci samej, a to žalobu na trvalé vylúčenie žalovaného z užívania nehnuteľností. Uvedené žalobkyňa naplnila, avšak dôkazné bremeno neunesla a navyše, zmenila súdom uložený petít na obmedzenie žalovaného z užívania nehnuteľností, preto podľa názoru odvolacieho súdu ani odkaz na neodkladné opatrenie a povinnosť podať žalobu neobstojí. Bolo len na žalobkyni, rozhodnúť sa, či a v akom rozsahu žalobu podá, čím ju odôvodní a akým spôsobom unesie dôkazné bremeno. Ustanovenie § 257 CSP má pritom slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdosti, teda dosiahnutie spravodlivosti pre strany sporu, pokiaľ ide o vedenie konania a jeho výsledok. Pokiaľ v prejednávanej veci žalovaný od začiatku konania namietal nepreukázanie násilia, bolo by práve takéto rozhodnutie o trovách konania vo vzťahu k úspešnému žalovanému nespravodlivé. Skutočnosti uvádzané žalobkyňou, ktorá poukazovala na svoje majetkové a zárobokové pomery, nie je možné samé o sebe hodnotiť za dôvodné, pričom bolo potrebné prihliadnuť aj na to, že súdny poplatok za podanie žaloby zaplatila, oslobodenie od súdnych

poplatkov nežiadala a sama v konaní preukázala, že zo žalovaným uzatvorila zmier, v rámci ktorého jej uhradil výživné na manželku. Vzhľadom na priebeh konania a v ňom preukázané skutkové zistenia, samotná skutočnosť, že žalobkyňa má nízky príjem, nestačí na to, aby bolo v danej veci aplikované výnimočné ustanovenie § 257 CSP. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, t. j. „práva patria len bdelym“, teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv, a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú nielen včas, ale aj riadne s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením, či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. (uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžr/38/2011). Odvolací súd mal preto za to, že súd prvej inštancie aj v časti nároku na náhradu trov konania rozhodol vecne správne, keď žalovanému priznal nárok na plnú náhradu trov konania proti žalobkyni, nevzhliadnuc pritom dôvody hodné osobitného zreteľa.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, jeho prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3.1. Odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovanie procesných práv v miere zakladajúcej porušenie práva na spravodlivý proces. Bez náležitého odôvodnenia dospel k záverom, ktoré sú v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi, čím konanie zaťažil vadou zmätočnosti. Vzhľadom na vykonané a navrhnuté dôkazy (výsluch svedkov P. K., F. L., V. K., listinné dôkazy - lekárske správy a fotografie) sú nelogické, tendenčné závery súdov, že domáce násilie žalovaného k žalobkyni nebolo preukázané. A išlo len o subjektívnu a ničím nepodloženú obavu žalobkyne. V rozpore s obsahom spisu je záver odvolacieho súdu, že návrh na vypočutie svedkyne V. K. bol podaný oneskorene (až na druhom pojednávaní), a preto nemohlo byť jeho vykonanie pripustené, podľa žalobkyne bol podaný už na prvom pojednávaní 22. novembra 2022. Súdom vyčítala svojvoľné a nelogické vyhodnotenie vykonaných dôkazov. Za svojvoľný záver považovala názor, že ňou navrhnuté dôkazy na vykonanie nič nepreukážu.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP nebol naplnený, odôvodnenie rozsudkov obsahuje jasné vysvetlenie dôvodov prečo bola žaloba zamietnutá, navrhol dovolanie odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci ktorého by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

12. V dôsledku viazanosti dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Žalobkyňa prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.1. Dovolací dôvod nemožno vymedziť s odkazom na podania uskutočnené pred súdom prvej inštancie alebo odvolacím súdom (§ 433 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP). Nesprávne právne posúdenie veci nie je úspešným vymedzením dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP (R 24/2017). Iným (zmeneným) skutkovým stavom v zásade nie je možné úspešne odôvodniť nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 CSP. V dovolacom konaní nemožno preskúmať hodnotenie dôkazov súdmi (R 42/1993). Nevykonanie navrhnutých dôkazov súdom nie je postupom zakladajúcim vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (R 37/1993, R125/1999, R 6/2000).

14. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej

patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia ale nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

15. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

15.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

15.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

16. Dovolateľka prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý proces oprela o tvrdenie, že súdy nesprávne vyhodnotili vykonané dôkazy, kedy dospeli k záveru, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno na preukázanie domáceho násillia žalovaného voči žalobkyni. V ďalšom namietala, že súdy nedôvodne zamietli jej návrh na vykonanie výsluchu svedkyne a listinných dôkazov, ktorý návrh podala včas (na prvom pojednávaní).

17. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k žalobkyňou namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

18. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi pravidelne pripomína, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018).

19. V tejto súvislosti je súdna prax najvyššieho súdu jednotná v názore, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9CdoPr/8/2023). Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval Ústavný súd SR, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

20. Podľa ústavného súdu možno ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR kvalifikovať nevykonanie takého navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť (III. ÚS 332/09). O taký prípad v prejednávanej veci nešlo.

21. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd zodpovedá požiadavka, aby súdmi konštatované skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené.

22. Z uvedeného vyplýva, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo a z akých dôvodov tak neurobil.

22.1. V zmysle rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno odôvodniť tromi dôvodmi; i). ak tvrdená skutočnosť, ktorú má navrhnutý dôkaz overiť alebo vyvrátiť, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, ii) ak dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, t. j. nedisponuje vypovedacou potenciou, alebo iii) ak tvrdenie, ku ktorého overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené (nadbytočnosť dôkazu). Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR. Váda v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz) v takom prípade založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia, ale tiež jeho protiústavnosť (porov. 4Cdo/100/2018, 7Cdo/205/2019, 5Cdo/151/2019).

23. Žalobkyňa v tejto súvislosti nepresne namietala, že dôvodom zamietnutia jej návrhu na vykonanie dôkazov bola oneskorenosť. Súdny zjavne konštatovali, že návrh na výsluch vnučky sporových strán V. a vykonanie listinných dôkazov, bol zamietnutý z dôvodu nadbytočnosti. Uvedenú nadbytočnosť súdy jasne a zrozumiteľne vysvetlili (viď bod 1.4., 2.1., 2.2. vyššie). Preto inak správne konštatovanie žalobkyne, že uvedený návrh podala na prvom pojednávaní súdu, nie je pre uplatnenie a naplnenie vady zmätočnosti podstatné.

24. Berúc do úvahy vyššie uvedené kritériá, v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že by súdy zamietnutím a nevykonaním navrhnutých dôkazov založili procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Súdny oboch inšancií považovali za postačujúce dovtedy vykonané dokazovanie a na jeho základe v dostatočnom rozsahu zistený skutkový stav veci pre vydanie meritórneho rozhodnutia. Keď podľa názorov súdov navrhované dôkazy už nemali potenciú zvrátiť doterajšie skutkové závery súdov a privodiť odlišné právne posúdenie veci. Po zohľadnení kritérií pre kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 220 ods. 2 CSP) dovolací súd konštatuje, že v danom prípade explicitné vysporiadanie sa s návrhom na vykonanie dôkazov naplnilo požiadavku presvedčivosti odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia.

25. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť vtedy, ak súd vychádzal pri rozhodnutí zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

25.1. Dovolací súd takúto vadu v procese dokazovania nezistil. V danom prípade bolo aj bez vykonania výsluchu vnučky sporových strán a lekárskeho správneho ustálenie, či zo strany žalovaného voči žalobkyni dochádzalo k domácejmu násiliu. Dovolací súd však žalobkyni pripomína, že táto skutočnosť [(ne)existencia domáceho násillia] nebola z hľadiska posudzovania dôvodnosti ňou uplatneného nároku jedinou relevantnou. Ďalšou podstatnou okolnosťou zakladajúcou neopodstatnenosť zmenenej žaloby malo byť podľa právneho názoru odvolacieho súdu žalobkyňou požadované a právnou úpravou neumožňujúce 5 ročné úplné obmedzenie užívania nehnuteľností žalovaným, čo dovolaním nebolo dotknuté ani spochybnené.

26. Zohľadniac vyššie uvedené, dovolací súd v rámci kontroly postupu súdu prvej inšancie pri procese zisťovania skutkového stavu nevzhliadol žiadne vady (porov. I. ÚS 6/2018). V tejto súvislosti súčasne nemal možnosť preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, pretože mu neprislúcha vykonávať dokazovanie; dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

27. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne

námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10., 9Cdo/248/2021).

28. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Len náležite odôvodnené súdne rozhodnutie sa stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti. Žalobkyňa v dovolaní namietala aj to, že súdy svojvoľne (arbitrárne) neprihliadli na vykonané dôkazy preukazujúce domáce násilie voči jej osobe. K tomu poukázala na svedecké výpovede jej dcéry a syna (P.).

29. Z obsahu napadnutých súdnych rozhodnutí možno identifikovať celkom konkrétne dôvody a spôsoby vyhodnotenia dotknutých svedeckých výpovedí, a to ako jednotlivo, tak i vo vzájomných súvislostiach s inými dôkazmi a skutočnosťami (porovnaj najmä body 42., 45., 47. rozhodnutia súdu prvej inštancie a body 24., 27., 33. rozhodnutia odvolacieho súdu). Vzhľadom na uvedené zdôvodnenia súdov sa dovolateľke nepodarilo preukázať, že odôvodnenia súdnych rozhodnutí trpia arbitrárnosťou (svojvoľou) pri hodnotení uvádzaných dôkazov, alebo že by išlo o prípady opomenutých dôkazov.

30. Dovolací súd pripomína, že ak žalobkyňa mienila polemizovať s právnymi závermi súdov oboch inštancií, z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá (III. ÚS 225/2020). Vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP sa dovolací súd nemal možnosť zaoberať otázkou správneho právneho posúdenia veci.

31. Nedostatočne zistený skutkový stav veci, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2018, 3Cdo/94/2018, 6Cdo/69/2020, 9Cdo/209/2020). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

32. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uvádza, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalobkyne procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

33. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 257 CSP tak, že v dovolacom konaní úspešnému žalovanému priznal ich plnú náhradu, keď nezistil osobitné dôvody pre ich nepriznanie.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.